

Inovativni pristupi društveno-humanističkim sadržajima u nastavi Prirode i društva

Puće, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:013929>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za učitelje

Zadar, 2016.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za učitelje

**Inovativni pristupi društveno - humanističkim sadržajima u
nastavi Prirode i društva**

Diplomski rad

Studentica:

Ana Puće

Mentorica:

doc. dr. sc. Tamara Kisovar Ivanda

Zadar, 2016.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ana Puće**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Inovativni pristupi društveno - humanističkim sadržajima u nastavi Prirode i društva** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 14. rujan 2016.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. INOVACIJE	2
2.1. Definicija inovacija	2
2.2. Činitelji inovacija	5
2.3. Oblici inovacija	6
2.4. Olakšavajući činitelji prilikom uvođenja inovacija	8
2.5. Prepreke prilikom uvođenja inovacija	8
2.6. Utjecaji inovacija na početno i permanentno obrazovanje nastavnika	10
3. NASTAVA PRIRODE I DRUŠTVA	12
3.1. Društveno – humanistički sadržaji u nastavi prirode i društva	13
4. ISTRAŽIVANJE	19
4.1. Sudionici istraživanja	19
4.2. Metodologija istraživanja	19
4.3. Hipoteze	19
5. REZULTATI I INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	20
5.1. Zaključak istraživanja	35
6. ZAKLJUČAK	37
7. LITERATURA	38
8. PRILOZI	39
9. POPIS TABLICA	433
10. ŽIVOTOPIS	444

Inovativni pristupi društveno – humansitičkim sadržajima u nastavi Prirode i društva

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada bila je *Inovativni pristupi društveno – humanističkim sadržajima u nastavi Prirode i društva*. Cilj ovog diplomskog rada je ustanoviti kojim načinima učitelji razredne nastave i studenti učiteljskih studija daju prednost pri uvođenju inovaciju u nastavu tijekom usvajanja društveno – humanističkih nastavnih sadržaja..

U teorijskim dijelu rada su objašnjene definicije inovacija, činitelji inovacija, oblici inovacija, te olakotne i otežavajuće okolnosti prilikom uvođenja inovacija u nastavni program. U drugom dijelu rada analizirano je istraživanje u kojem je sudjelovalo 118 sudionika, učitelji iz Zadra i Šibenika, te studenti razredne nastave iz Zadra i Zagreba. Podaci u istraživanju bili su prikupljeni anketnim upitnicima koji su sadržavali osam Likertovih skala sa po pet čestica i jedno pitanje otvorenog tipa. Pri analizi prikupljenih podataka koristile su se kvantitativne i kvalitativne metode, što znači da se koristila kombinirana metodologija.

Ključne riječi: *inovacije, društveno – humanistički sadržaji, istraživanje*

Innovative approaches to social – humanistic content in teaching Nature and Society

SUMMARY

The theme of this thesis was Innovative approaches to social - humanistic content in teaching Nature and Society. The aim of this diploma thesis is to establish ways in which class teachers and student teachers give priority to the introduction of innovation in education. In the theoretical part of this thesis explains the definition of innovation, development, innovation, forms of innovation, as well as mitigating and aggravating circumstances in the introduction of innovations in the curriculum. The second part of this thesis analyzes the study, which involved 118 participants, teachers from Zadar and Sibenik, and students classroom instruction in Zadar and Zagreb. The data in the study were collected through questionnaires that contained eight Likert scale with five particles and one open question. When analyzing the data collected were used quantitative and qualitative methods, which means that the methodology used combined.

Keywords: innovation, social - humanistic facilities, research

1. UVOD

Odlučila sam se za pisanje o ovoj temi jer sam tijekom studiranja i hospitacija koje sam pohađala često susretala tradicionalan način predavanja učitelja, s nedovoljno zanimljivosti i inovacija prilikom poučavanja. Zanimalo me je što je tome uzrok, premalo znanja o inovacijama, nedostatak vremena i kreativnosti učitelja ili pak pristup inovativnim metodama rada.

Cilj ovog diplomskog rada je ustanoviti kojim načinima učitelji razredne nastave i studenti učiteljskih studija daju prednost pri uvođenju inovacija u nastavu. U ovom istraživanju inovacije će se nastojati primjeniti na predlošcima povezanim s društveno-humanističkim sadržajima u nastavi Prirode i društva.

Živimo u vremenu u kojem svakog trenutka i u svakoj sferi života dolazi do otkrića novih ideja posebice u odgoju i obrazovanju. Pratiti ih sve, a uz to i sam dati doprinos njihovom razvoju čovjeka stavlja u tešku poziciju. Inovativnost u nastavi javlja se kao zahtjev vremena da bi škola uopće mogla pripremiti učenika za život u kojem se neprestano javljaju inovacije.

Prema Beart i sur. (2002.) pod inovacijama se podrazumijeva prilagođavanje školskog sustava cjelini zahtjeva kojima je porijeklo kako u društvenoj evoluciji tako i u povećanju naših znanja u području poznavanja djeteta. Izraz "školski sustav" treba shvatiti u doslovnom smislu: on se odnosi ne samo na strukturu obrazovanja već i na sve razine njegova funkcioniranja.

Prilikom uvođenja inovacija u školski nastavni program trebamo voditi računa o činiteljima inovacija, o preprekama prilikom uvođenja inovacija, te o pristupima uvođenju inovacija. Trebamo znati da je prilikom usvajanja nekih društveno – humanističkih sadržaja u nastavi Prirode i društva moguće provoditi inovacije, a u nekim ipak nije. U svakom slučaju, sudjelovanje škole i nastavnika prilikom uvođenja inovacija glavni je preduvjet, a podrška ostatka kolektiva i prihvaćanje inovacija među učenicima glavni je uvjet da će se inovacija uspješno provesti.

2. INOVACIJE

2.1. Definicija inovacija

Strukturalna transformacija škole u odgojno-obrazovnu zajednicu i proširivanje područja pedagoškog, ali i didaktičkog rada škole izazvali su i duboke promjene u ulogama što ih moraju odigrati različiti članovi te zajednice, posebice nastavnici. Tradicionalna slika učitelja bila je slika koja ga je prikazivala kao "meštra od pedagogije" čija se didaktička uloga svodila isključivo na rad u razredu koji se u toku njegove karijere nije značajnije mijenjao. Radilo se uglavnom o nekim preinakama u nastavnim programima, o uvođenju nekih novih didaktičkih metoda te novih didaktičkih sredstava i pomagala.

Nove funkcije škole zahtijevaju sasvim drugačiji tip nastavnika. Svakako da pedagoška i didaktička dimenzija njihove stručnosti i njihova rada ostaju i dalje u samim temeljima nastavničke profesije, međutim sam karakter te profesije bitno se mijenja, nastavnik više nije jedini koji "zna znanje" i predaje gradivo, njegova uloga je sada da organizira, promatra, podržava i potiče kod djece različite procese učenja.

Osim toga da bi bio informiran o najnovijim znanstvenim spoznajama iz područja pedagogije i didaktike, da bi mogao interpretirati informacije koje dobiva iz okoline, da bi mogao aktivno sudjelovati u elaboraciji, realizaciji i praćenju razvojnog procesa svoje škole, nastavnik u sve to mora uložiti ogromne napore, što često uvelike nadilazi njegove snage i sposobnosti kao pojedinca, te se stoga od nastavnika traže nove sposobnosti komunikacije, društvenog ponašanja i skolonost prema timskom radu. Nastavnik kao samostalna izdvojena jedinka ni u kom slučaju ne može biti ni subjektom ni objektom takvih promjena. Takav je pojedinac isuviše vezan za zastarjele i inertne odnose u društvu, a da bi sam mogao promijeniti način svoga mišljenja i djelovanja, njegovi kolege, u školi, mogu kao grupa poticati i podržavati njegove napore da se promijeni. Podrška i pomoć kolega, koji se i sami žele mijenjati, nužan su uvjet za bilo kakve trajnije promjene u stavovima i ponašanju nastavnika kao pojedinca. Promjene u stavovima i načinu rada nastavnika, bilo da se radi o pojedincima ili o nastavničkom tijelu u cjelini, moraju se odvijati paralelno s promjenama u odgojno-obrazovnom procesu (Baert i sur., 2002.).

Suvremeno društvo se brzo razvija, a znanje umnožava stoga je potrebno i obrazovanje prilagoditi tim procesima. Inovacije su, bez sumnje, najpogodnije sredstvo za prilagođavanje

tim procesima. Uspostavljaju novu ravnotežu između škole i društva, a u isto vrijeme one su oruđe za ostvarivanje potrebnog prilagođavanja škole. Inovativnost u školi javlja se kao zahtjev vremena da bi škola uopće mogla pripremiti učenika za život u kojem se neprestano javljaju inovacije.

Riječ "inovacija" dolazi od latinske riječi „innovatio" što znači novina, novotiziranje, mijenjanje. U nekim drugim jezicima riječ inovacija znači "uvođenje nečeg novog".

Prema Beart i sur. (2002.) pod inovacijama se podrazumijeva prilagođavanje školskog sistema cjelini zahtjeva kojima je porijeklo kako u društvenoj evoluciji tako i u povećanju naših znanja u području poznavanja djeteta.

Prema Rogers (1983.) inovacija je ideja, praksa ili objekt koji se percipira kao nešto novo, usvojeno od strane podjedinca ili skupine.

Prema Mitiću (1999.) inovacija je uvođenje novina u odgojno – obrazovni rad i najčešće se odnosi na primjenu novih metoda, postupaka, sredstava, koncepcije nastavnih sadržaja ili nastavnih programa, novih nastavnih mjera.

Prema Mitiću (1999.), također, inovaciju definira kao ideju (objektivno ne mora biti nova) koja, doživljena kao vrijednost, određuje promjene u ponašanju pojedinca usmjerene ka ostvarivanju određenih ciljeva sadržanih u poboljšanju efikasnosti nastave kao organiziranog procesa učenja i razvoja ličnosti učenika.

Riječ "inovacija" odnosi se podjednako i na značajnije promjene općeg karaktera kao i na pojedinačne modifikacije pojedine prakse. Ne radi se, međutim, toliko o samim rezultatima obrazovnog sistema koliko o tome da se modificiraju mehanizmi, odnosno oblici i metode rada kojima se ti rezultati postižu. Stoga je samo po sebi razumljivo da ne postoji jedan i jedinstven model inovacija koji bi vrijedio svugdje i u svako doba. Jedan od osnovnih principa rada suvremene škole je da se škola nauči, odnosno osposobi funkcionirati kao "složen i raznovrstan sustav koji, sukladno nekim općim pedagoškim principima, objedinjuje u sebi pojedinačnu lokalnu inicijativu i inicijativu koja dolazi iz centra" (Beart i sur., 2002., str 11.).

Inovativni pristupi i načini uvođenje inovacija u nastavu je još uvijek tema koja se slabo obrađivala i proćavala kod nas, stoga kao smjernice u ovom radu korištene su ideje provedene u zemljama EU.

Nikada u povijesti obrazovni sustav nije dosljedno pratio razvitak i promjene u današnjem društvu. U Hrvatskoj je to zaostajanje za promjenama bilo najizraženije tijekom i nakon Domovinskog rata. To se dakako odrazilo na usporavanje općeg napretka. Veće zaostajanje prozročilo bi još veće i nepopravljive posljedice pa je svijest o potrebi za promjenama u obrazovnom sustavu pokrenila niz inovacija koje trebaju potaknuti i unaprijediti naše obrazovanje (Zbornik radova 9. škole učitelja Hrvatske, 2007.).

Na zahtjev Savjeta za kulturnu suradnju Europskog vijeća, u razdoblju između 1982. i 1987. provedeno je istraživanje koje je predvodila grupa stručnjaka u okviru Projekta 8. Ta je grupa bila sastavljena od tridesetak stručnjaka iz područja obrazovanja iz zemalja članica Europskog vijeća. Istraživanje se provodilo o inovacijama u osnovnoškolskom obrazovanju. Ne zanemarujući pitanje prirode samih inovacija kao ni pitanje mjesta koje inovacije zauzimaju u radu škole, grupa je posebice razmatrala ulogu koju inovacije moraju odigrati u razvijanju obrazovnih sistema u pravcu njihova što većeg ujednačavanja i prilagođavanja, s jedne strane u odnosu na zahtjeve društva i, s druge strane, u odnosu na zahtjeve što ih nameću suvremene spoznaje o razvoju djeteta. Cilj je ovog izvještaja ne samo da prikaže aktualne ideje i razmišljanja, te da bude sinteza pojedinačnih istraživanja već i da ta istraživanja na dinamičan način usmjeri prema budućnosti u obliku konkretnih zaključaka i preporuka.

Izvještaj je nastao na temelju brojnih informacija, među kojima su najvažnije tri:

- Simpoziji, konferencije, seminari, radni dogovori, različiti drugi skupovi posvećeni pojedinim ili općim temama vezanim uz inovacije; tim skupovima prisustvovali su i članovi radne grupe za Projekt br.8, kao i drugi visoki funkcionari s područja obrazovanja te praktičari s terena.
- Izučavanje pojedinačnih slučajeva iz prakse; promatrane su različite vrste inovacija u školama zemalja članica u okviru redovnog funkcioniranja svakog obrazovnog sistema.
- Mreža škola u kontaktu čiji je zadatak da se povežu škole koje pokušavaju u svoj rad unositi međusobno usporedive inovacije, određen broj činilaca "na terenu" (nastavnici i roditelji) mogli su na taj način konkretno sudjelovati u projektima (Beart i sur., 2002.).

2.2. Činitelji inovacija

Inicijative same po sebi nemaju mogućnosti ostvarenja, ako se svi sudionici odgojno-obrazovnog sustava samo zadovolje "prihvaćanjem" predviđenih promjena; oni se moraju "angažirati" u njihovom provođenju. Malo je vjerovatno da će samo obično prihvaćanje biti dovoljno za uvođenje inovacija, međutim ako se svi dijelovi, svuda i skladno, u tome angažiraju, onda su šanse za ostvarivanjem inovacija sasvim drugačije. Kako vidimo, jedno je pristati, prihvatiti, a drugo angažirati se. Onaj tko se angažira shvaća i razmišlja o načelima po kojima se upravljaju inovacije, onaj tko samo prihvaća ograničava se na prenošenje dobivenih prijedloga, što je ponekad samo uvjet za zadržavanje vlastita posla ili neke promocije (Beart i sur, 2002.).

U proces uvođenja inovacija moraju se uključiti sve kompetentne institucije i pojedinci. Prema Beart i sur. (2002.) ovo su pet osnovnih subjekata inovacija:

- središnje vlasti, uključujući i one čija je zadaća utvrđivanje obrazovne politike i donošenje mjera za njezino provođenje,
- pojedinci i tijela odgovorni za politiku obrazovanja na lokalnoj razini,
- tijela odgovorna za upravljanje školom (ravnatelji, članovi savjeta),
- nastavnici,
- roditelji.

Svaki od ovih činitelja dat će veću ili manju podršku inovativnoj inicijativi ovisno o vlastitoj funkciji ili karakteru (lokalni ili centralni). U svakom slučaju, sudjelovanje škole i nastavnika glavni je preduvjet, jer će se upravo na toj razini odvijati praktični učinci promjena. Međutim, koliko god bile lokalne ili skromne, inovacije traže superviziju nacionalnih autoriteta. U nekim slučajevima doista bi se moglo pokazati kako inovacije na lokalnoj razini kasnije mogu biti prepreka za promjene na nacionalnoj razini. Lokalne bi se inovacije, dakle, onoliko koliko je to moguće, morale realizirati u okviru nacionalne obrazovne politike (Beart i sur., 2002., str 12.).

Istraživanja koja su rađena 90ih godina prošlog stoljeća pokazuju da škole preferiraju inovacije koje počivaju na interakciji (pri čemu je stavljen naglasak na razmjenu iskustava među nastavnicima). Da bi se stvorili posebni uvjeti za timski rad škola mora raspolagati kadrovima koji će za postignute rezultate biti i odgovarajuće nagrađeni, s time što će

posebnim odredbama jasno biti utvrđena individualna sloboda nastavnika i njene granice glede samostalnosti u radu, a sve skupa može se uspješno ostvariti samo ako se osigura potrebna razina komunikacije između nastavnika. Uloga ravnatelja škole je da koordinira i potiče individualne i kolektivne napore nastavnika te da u određenoj mjeri osigura razmjenu informacija s drugim partnerima u inovacijskom procesu kao i strategiju samih inovacija (Mitić, 1999.).

2.3. *Oblici inovacija*

Prvi utvrđeni oblik inovacija je *metoda seminara*: nastavnici sudjeluju na seminarima koji se organiziraju pod pokroviteljstvom lokalnih školskih vlasti. Na tim se seminarima objašnjavaju ciljevi i metode inovacija koje se žele uvesti. Oni tada postaju " pokretači promjena" i njihov će se zadatak, na povratku u ustanovu gdje rade, sastojati u tome da uvjere svog kolegu kako treba provesti inovacijske inicijative. Općenito, svaka škola, po vlastitom nahođenju odlučuje koliko će, u granicama svoje mogućnosti, dati sredstava za ostvarivanje predviđenog programa. Mnogi istraživački radovi međutim, pokazuju da, ponašajući se tako, rijetko uspijevamo modificirati školsku praksu onako kako bi se željelo. To je vjerojatno stoga što se odgajatelji ne osjećaju dovoljno sigurni u sebe same da bi nakon završenog seminara postali veza između onih koji su ih pripremali i svojih kolega (Beart i sur., 2002., str 85.).

Metoda obrazovnih ekipa, bliska je prvom obliku. Lokalne školske vlasti selekcioniraju određeni broj nastavnika i traže od njih da sudjeluju u elaboriranju programa seminarskog usavršavanja i u vođenju samog seminara. Nakon toga ti nastavnici odlaze u škole u koje sudjeluju u inovacijskom projektu kako bi pomogli učiteljima pri uvođenju željenih promjena u njihov razred, kako bi uočili eventualne probleme i kako bi se, ako zatreba, i dalje usavršavali (Beart i sur., 2002., str 86.).

U *metodi usredotočenoj na školu* – obratan postupak – određena školska ustanova treba izvesti određeni broj promjena kojima bi ublažile teškoće koje se očituju u cjelokupnoj obrazovnoj zajednici. Takav tip programa vrlo često odgovara posebnoj potrebi lokalne zajednice. Tu problemi općenito nalaze rješenje koje je plod dogovora među nastavnicima, i koje, prema tome, ima šanse da navede ljude da se do kraja angažiraju u provođenju

inovacija. Ali, proces se odvija vrlo sporo i nije baš prikladan za projekte velikog raspona (Beart i sur., 2002., str 86.).

U više zemalja srećemo inovacijski oblik nadahnut "*grupnom metodom*": određeni broj škola otkriva zajednički problem i zajednički ga pokušavaju riješiti. Ako svaka od njih primijeni, radi zadovoljavanja vlastitih potreba, vlastiti program inovacija, ipak se s vremena na vrijeme mogu naći i izmijeniti iskustva i potpomagati se u slučaju da iskrсне neka teškoća. Takav način djelovanja nudi velike prednosti: školske ustanove mogu dijeliti troškove, a nastavnici koji rješavaju određenu situaciju ili koji su kompetentni za određeno područje, mogu pomoći cijeloj grupi (Beart i sur., 2002., str 86.).

Peti oblik inovacija koji proizlazi iz istraživanja pojedinačnih slučajeva pripada "*metodi savjetnika*". Suprotno metodi "*obrazovnih ekipa*", ovdje se stručnjak savjetnik ne bavi nekim seminarom za usavršavanje. Radi se o tome da neke školske ustanove, uz pomoć savjetnika, izvlače neke probleme na vidjelo, da nude rješenja i da prosuđuju efikasnost tih rješenja. Stručnjak općenito poznaje procedure evaluacije, posjeduje znanja iz socijalne psihologije te, zahvaljujući tome, pomaže učiteljima da smiruju napetosti koje u pojedinim učitelja mogu izazvati predložene promjene (Beart i sur., 2002., str 87.).

Jedan se inovacijski oblik ističe svojom odsutnošću. To je *demultiplicirajuća metoda*, u kojoj se jedni učitelji odabiru da bi formirali druge koji bi nakon toga stečena znanja trebali prenijeti još većem broju svojih kolega. Ta metoda može naći primjenu u regionalnom ili lokalnom kontekstu, a možda i u jednoj jedinoj ustanovi. Međutim, nedostatak ovog sistema često je nejkova sporost, mnogo je vremena potrebno da se inovacije presele i izvan određene škole, a sami učitelji često imaju osjećaj da rješenje problema njihove ustanove nije prihvatljivo i za druge ustanove. Ovakva metoda se oslanja na grupe stručnjaka savjetnika koji mogu uspostaviti vezu između više škola i ponuditi karakteristike koje su zajedničke ciljevima i procesu inovacija (Beart i sur., 2002.).

2.4. Olakšavajući činitelji prilikom uvođenja inovacija

Jasno je, dakle, da uspjeh neke inicijative, velikim dijelom, zavisi od odgovarajućih resursa. Postoje različiti faktori koji utječu na provođenje određenih inovacija. Ovo su neki od značajnijih faktora, a nabrojani su redoslijedom učestalosti.

- a) Administrativna podrška i to posredovanjem inspeksijskih službi, službi upravljanja ili savjetnika zaduženih da pomažu personalu u snalaženju s birokratskim strukturama i traženju resursa.
- b) Resursi stečeni u obliku dodatnih kredita za knjige ili drugi materijal.
- c) Mogućnosti da se nastavnici sastaju kako bi zajedno raspravljali o postavljenim pitanjima i razmišljali o ponašanju koje treba primijeniti u praksi.
- d) Podrška roditelja, što pretpostavlja sastajanje s njima radi objašnjavanja inovacija i većih šansi za konačan uspjeh.
- e) Komplementarna pomoć, posebno namijenjena onim učenicima koji imaju teškoće u nastavnom procesu.
- f) Utjecanje profesionalnim obrazovateljima/specijaliziranim istraživačima, kako bi se istaknula potreba za inovacijama i onim korisnim što donose (Beart i sur., 2002. str 92.).

2.5. Prepreke prilikom uvođenja inovacija

Najvažnije od svega je da činioци u procesu inovacija shvate svoju funkciju i da budu svjesni suptilnosti onoga što rade. To posebno vrijedi za osnovno obrazovanje, čiji nastavnici često misle da je prilagođavanje na društvene promjene više u domeni njihovih kolega u srednjoškolskom obrazovanju. Da bi se upravljalo nekom inovacijom nije dakle dovoljno definirati glavne oslonce koji će osigurati provođenje i primjenu neke inovacije.

Iz proučavanja pojedinačnih slučajeva proizlazi da je glavna prepreka inovacijama otpor na promjene, naročito onih kojima je zadatak da inovacije konkretno uvedu u školsku sredinu. Inovacija se tu sukobljava s konzervativnim tendencijama kolektiva. Ali u svakoj grupi – među roditeljima i među nastavnicima – ima onih koji podržavaju pozitivne promjene, i njihova podrška može poništiti negativna reagiranja drugih. Isto tako treba računati s

unutarnjim, iznimno jakim snagama koje upravljaju svakim od nas i koje nas nagone da se suprostavljamo promjenama. Različiti osjećaji koje proživljavaju pristalice i protivnici inovacija često mogu biti izvor sukoba unutar jedne škole. Iz toga proizlazi potreba da rukovodioci ustanove, savjetnici i inspektori što bolje upoznaju te fenomene, i da ovladaju njima, kako bi nastavničkom tijelu mogli pomoći da svlada prepreke. Pa i tako da se o njima i ponašanju prema njima otvoreno govori. Rukovodioci ustanova posebno moraju znati da se u sličnim situacijama treba ponašati spretno i delikatno, da bi se u nastavničkoj ekipi (pa i među nastavnicima i njihovim partnerima) ojačao duh suradnje i osjećaj da je cilj koji se želi postići zajednički. Istraživački radovi jasno pokazuju da ravnatelji ustanova u tom pogledu – samo ako su u to i sami uvjereni – igraju ulogu od prvorazrednog značenja. Pa i sama razina školske lokalne organizacije utječe na realnost promjena. Kad to kažemo, znači da početno i permanentno obrazovanje samih ravnatelja ustanova zaslužuje našu punu pažnju.

Ovo su neke od prepreka s kojima se suočavaju inovacije u školskim ustanovama. I ti odgovori su navedeni redom njihove učestalosti.

- a) Nedostatak vremena da bi se ozbiljno razmišljalo o nekoj inovaciji; većina nastavnika je preumorna da bi se na kraju radnog dana mogli kritički osvrnuti na ono što se radi.
- b) Nedostatak potrebnih resursa (prostor i materijal za rad) i nedostatak administrativne podrške
- c) Suzdržanost pojedinin nastavnika da prihvate predložene promjene: velik broj onih koji su anketirani smatraju da inovacija ne može uroditi plodom, ako se ideje ne izmjenjuju s kolegama, a svi kategorički odbijaju pojedinačni, izolirani rad.
- d) Nedostatak zajedničkog donošenja odluka: nastavnici odbijaju inovacije kad im se promjene "naređuju".
- e) Nesposobnost nekih ravnatelja da osiguraju sudjelovanje roditelja ili da uvjere administraciju u neophodnost dodatnih financijskih sredstava za knjige i materijal.
- f) Specifične teškoće povezane sa samim obavljanjem nastavničkog zvanja.
- g) Nedostatna znanja
- h) Nerazumijevanje odgovornih za nacionalnu ili lokalnu politiku, za posebne uvjete u kojima živi svaka pojedinačna školska ustanova.

Važno je naglasiti da se ovi otpori inovacijama izvan škole ne promatraju baš na izloženi način. Na primjer, " nedostatak resursa" ponekad može biti samo izlika za neprihvatanje

inovatorskih inicijativa. A svatko doista zna da je ono što karakterizira uspješnu inovaciju sposobnost određene škole da se prilagodi teškim situacijama i da za određene teškoće nalazi originalni izlaz (Beart i sur., 2002.).

2.6. Utjecaji inovacija na početno i permanentno obrazovanje nastavnika

Škola i nastavničko tijelo u središtu su svake inovacije. Međutim, usprkos impresivnom broju istraživačkih radova o efikasnosti učiteljskog rada, usprkos međunarodnim istraživanjima, iz kojih proizlazi da načini edukacije nimalo ne variraju od zemlje do zemlje, obrazovanje učitelja još nije bilo predmet jednog potpuno koherentnog pristupa. Nikakav prioritet nije fiksiran za obrazovne programe i malo smo se posvetili kriterijima za evaluaciju obrazovanja. Lepeza pedagoških praksi koja se nudi budućim učiteljima, i među kojima oni moraju odabrati nešto, često je u suprotnosti s praksom koju mogu vidjeti u razredu. K tome, obrazovanje, onakvo kakvo je danas, veoma je neefikasno. Svuda se pokazalo da mladi učitelji imaju tendenciju da se povode za pedagogijom na kojoj su oformljeni i za sjećanjima iz vlastitog djetinjstva, sjećanjima koja su sačuvali kao učenici, petnaest ili dvadeset godina ranije. Tako mladi nastavnici preuzimaju obrazovne metode svojih prethodnika, starijih kolega, koji se, što je vrhunac ironije, sad dodatno moraju obrazovati i to upravo zato da bi se odrekli tih metoda.

Umjesto da samo naglašava modalitete izvršenja – praktična primjena računala ili novi pristup učenju čitanja, na primjer, - permanentno obrazovanje mora pomagati nastavnicima da prevladaju probleme kojih neće nedostajati kad se jednom inovacija uvede u razred. Ono im, prije svega, mora omogućiti da razviju sposobnost korektnog procjenjivanja zadane situacije i kontroliranja učinaka promjene.

Danas je mnogo nastavnika koji su " vješti zanatlije", međutim obrazovni programi moraju težiti povećanju analitičke i misaone sposobnosti učitelja kako bi "zanatsko znanje" postalo i "promišljeno znanje", u kojem je praksa rezultat jasno sagledane teorije. Kao i druga teška zvanja tako i nastavničko pati od nedostataka razumijevanja samih aktera pa i promatrača akcije. Učitelj, kao činilac, voli promatrati vanjske prisile kao prepreku uvođenju inovacija i promjena, dok vanjski promatrač smatra da su glavne prepreke inovacijama nedostaci samog učitelja.

Na stručnjacima i odgovornima za inovacijske procese je da približe ta dva sugovornika. Veoma je teško jednom nastavniku shvatiti vlastite manjkavosti i slabosti i isključiti vanjske prisile: mora pokazati veliku otvorenost duha i imati povjerenja u svoje kolege. Takvo ponašanje dovodi u pitanje vrijednosti i ideje stečene na pedagoškim metodama, što može izazvati napetosti među nastavnim osobljem. I kao što smo nešto ranije već rekli, autori koji su proučavali pojedinačne slučajeve, kao uostalom i nastavnici iz škola kojima smo poslali anketu, svi oni govore o konfliktu te naravi (Beart i sur., 2002.).

3. NASTAVA PRIRODE I DRUŠTVA

Nastava prirode i društva u razrednoj nastavi ponajprije pridonosi intelektualnom i socijalno-emocionalnom razvoju svakog učenika. Nastavni predmet ujedinjuje sadržaje različitih znanstvenih područja, prirodoslovnih i društvenih (kemije, fizike, biologije, geografije, povijesti, hrvatskoga jezika, informatike...). Tijekom poučavanja učenici trebaju ovladati ključnim pojmovima koji omogućuju nadograđivanje sadržaja prirodnih i društvenih predmeta u višim razredima osnovne škole. Nastavni plan prirode i društva u prvom, drugom i trećem razredu uključuje 70 nastavnih sati godišnje (2 školska sata tjedno), a u četvrtom 105 nastavnih sati godišnje (3 školska sata tjedno) (HNOS, 2006.).

Cilj nastave prirode i društva je doživjeti i osvijestiti složenost, raznolikost i međusobnu povezanost svih čimbenika koji djeluju u čovjekovu prirodnom i društvenom okružju, razvijati pravilan odnos prema ljudima i događajima, snošljivo i otvoreno prihvaćati različite stavove i mišljenja te poticati znatiželju za otkrivanjem pojava u prirodnoj i društvenoj zajednici (HNOS, 2006. str. 1.).

Nastava prirode i društva uvelike doprinosi razvoju učenika/učenice kao umnoga, moralnog i duhovnog bića u suglasju s njegovim sposobnostima i sklonostima. Vrijednost ovog predmeta vidljiva je iz razlike između onoga što dijete zna o svojem okružju prije polaska u školu i onoga što je spoznalo nastvom i osposobilo se za daljnje spoznavanje prirode i društva (De Zan, 2005.).

Suvremeni pristup nastavi prirode i društva u nižim razredima osnovne škole stavlja učenike same u središte nastavnog procesa. Primjenom različitih suvremenih strategija poučavanja čini se pomak od tradicionalnog usvajanja znanja. Takvim se postupkom omogućava individualizacija u učenju što dovodi do poticanja razvoja kreativnosti kod učenika (Boras, 2009.).

Tijekom svakog nastavnog sata, nastvom Prirode i društva u nižim razredima osnovne škole treba kod učenika pobuđivati veliko zanimanje za spoznavanje društvenih i prirodnih pojava. Njihovu pažnju i koncentraciju najbolje možemo zadobiti uključivanjem samih učenika u nastavni proces, a to se najbolje ostvaruje uvođenjem inovacija.

Prema HNOS – u ovo su zadaće nastave prirode i društva. Učenik treba:

- upoznati vlastitu ulogu kao i uloge drugih ljudi u neposrednom okruženju,– upoznati svoje okruženje (obitelj, razred, školu, mjesto, zavičaj, državu),
- istraživati i upoznavati zavičajne posebnosti (kulturu, običaje i sl.),
- razvijati sposobnost snalaženja u prostoru i vremenu,
- otkrivati i upoznavati živu i neživu prirodu, njezinu raznolikost, povezanost i– promjenljivost, oblikovati pozitivan vrijednosni odnos prema živim bićima i prirodi kao cjelini,
- razvijati poštovanje prema prirodnoj, kulturnoj i društvenoj sredini te odgovoran– odnos prema okolišu, razvijati i sustavno unaprjeđivati zdravstveno-higijenske navike,– biti osposobljen za pravilno i sigurno ponašanje u prometu (pridržavanje propisa),
- upoznati svoja prava i dužnosti i prava drugih ljudi u neposrednom okruženju

3.1. Društveno – humanistički sadržaji u nastavi prirode i društva

Sadržaji humanističkog odgoja obuhvaćaju profesionalno informiranje i orijentiranje, te profesionalni odgoj shvaćen kao odgoj za stvaralački odnos prema radu, odnosno korištenje profesionalne djelatnosti za aktualizaciju, a ne negiranje, vlastitih ljudskih potencijala. Zbog izuzetnog značenja slobodnog vremena za proces samoaktualizacije, i sadržaji odgoja za slobodno vrijeme su važni. Tu spadaju i sadržaji emancipacijskog odgoja, koji su okrenuti mijenjanju okolnosti što ugrožavaju proces ljudske aktualizacije. I ovdje su bitne različite aktivnosti učenika radi zadovoljavanja vlastite potrebe za afirmacijom, za osjećajem vlastite kompetentnosti i vrijednosti, za razvojem pozitivne slike o sebi, za optimalnim razvojem svojih kognitivnih, afektivnih i psihomotornih potencijala (Bognar, Matijević, 2002., str. 176.).

Prema De Zanu (2005.) društveno – humanistički sadržaji u nastavi Prirode i društva po cjelinama i razredima su:

1. Područje – ZAJEDNICA

1. Razred

ŠKOLA - ime škole; učionice i ostale prostorije; život i rad u školi; red u torbi i na klupi

DOM I OBITELJ - gdje obitelj živi, prostorije; namještaj u domu; opasnosti, vatra, struja; članovi obitelji; život i rad u obitelji; radni dan učenika

NAŠE MJESTO - naziv, selo ili grad; važni objekti; put do škole; ravnica, brdo, rijeka, more, obala

KULTURA ŽIVLJENJA - pravilan odnos čovjeka prema čovjeku i čovjeka prema okolišu; briga o kućnim ljubimcima; dom kulture, knjižnica

2. Razred

ŠKOLA - ostale prostorije u školi: uprava, tajništvo, knjižnica i čitaonica; okoliš škole: vrt, voćnjak, igrališta; život i rad u školi

RODBINA I SVOJTA - rodbina, nazivi za rodbinu; svojta, nazivi za svojtu; zanimanje nekih rođaka; mjesto stanovanja nekih rođaka

SREDIŠTE OPĆINE - naselja u općini; središte općine; povezanost s ostalim mjestima

KULTURA ŽIVLJENJA – kultura stanovanja, uređenje i čišćenje stana; suvremeni uređaji u stanu; zaštita i opasnosti u stanu; kultura odijevanja; kino, muzej, galerija, općinski tisak

3. Razred

GRADSKO SREDIŠTE ZAVIČAJNE REGIJE – gospodarsko, društveno, upravno, prometno, prosvjetno, kulturno i športsko središte županije

KULTURA ŽIVLJENJA – kulturne ustanove: kazalište, muzej, galerije; županijski tisak

4. Razred

NAŠA DOMOVINA RH – simboli domovine: zastava, grb, himna; Republika Hrvatska; domovina Hrvata i drugih narodnosti, RH i susjedne zemlje; Zagreb, glavni grad

2. Područje – PROSTOR

1. Razred

PROSTOR – orijentacija na putu od doma do škole i u školi; osnovni odnosi: lijevo, desno, natrag, iza, isprijed

VODE – KOPNENE – voda za piće i kuhanje; održavanje čistoće tijela, odjeće i stana

MORE – kupanje i sunčanje na moru

KLIMA – toplo, hladno; kiša, snijeg; slikovni kalendar prirode

2. Razred

SNALAŽENJE U PROSTORU – orijentacija u mjestu prema objektima; glavne strane svijeta, prema Suncu; orijentacija sa stalnog ili promijenjivog stajališta

OSNOVNA PRIRODNO-ZEMLJOPISNA OBILJEŽJA ZAVIČAJA – krajolik: ravničarski, brežuljkasti, gorski, primorski; vodotoci i njihovi dijelovi; more: obala, otok, zaljev, poluotok

KLIMA – temperatura, oborine, osunčanost, vjetrovi; mjesečni kalendar prirode

3. Razred

SNALAŽENJE U PROSTORU – glavne i sporedne strane svijeta; snalaženje u prostoru prema Suncu; orijentacija s pomoću kompasa

KARTOGRAFSKA PISMENOST – umanjeno prikazivanje udaljenosti; tlocrt; maketa i plan; nastajanje zemljopisne karte – zemljovida

OSNOVNA ZEMLJOPISNA OBILJEŽJA ZAVIČAJNE REGIJE-ŽUPANIJE – smještaj zavičajne regije u Hrvatskoj; reljefna obilježja zavičajne regije (nizinske, brežuljkaste, gorske, primorske) i njihovo prikazivanje na zemljopisnoj karti – zemljovidu

VODE U ZAVIČAJU I NJIHOVO ZNAČENJE – vodotoci i njihovi dijelovi; vode stajačice: jezera, bare, ribnjaci; živi svijet u tekućim i stajaćim vodama; more; uporaba vode za piće, energiju, industriju i rekreaciju; onečišćenje i zaštita voda

KLIMA I ŽIVOTNE ZAJEDNICE ZAVIČAJNE REGIJE – promjene temperature; upotreba termometra; vjetrovi i oborine u zavičaju; utjecaj klime na vegetaciju i rad ljudi; vođenje kalendara prirode i djelatnosti ljudi; jestivi šumski plodovi; biljke u proljeće

4. Razred

ZEMLJOPISNA OBILJEŽJA DOMOVINE HRVATSKE

NIZINSKI PREDJELI NA SJEVERU I ISTOKU DOMOVINE HRVATSKE – izgled i prirodno-zemljopisni uvjeti nizinskih predjela; borba s vodom i za vodu; povijesne i kulturne znamenitosti nizinskih dijelova domovine.

BREŽULJKASTI DIJELOVI DOMOVINE HRVATSKE – izgled i prirodno-zemljopisni uvjeti brežuljkastih područja; brojna naselja i velika gustoća naseljenosti na prisojnim padinama brežuljkastih uzvišenja; povijesne i kulturne znamenitosti brežuljkastih dijelova domovine

GORSKI DIJELOVI DOMOVINE HRVATSKE – izgled i prirodno-zemljopisni uvjeti gorskih dijelova; rijeke i jezera, prirodne ljepote i važni izvori energije; povijesne i kulturne znamenitosti gorskih dijelova

PRIMORSKI DIJELOVI DOMOVINE HRVATSKE – Jadransko more, ljepota i bogatstvo domovine; izgled i prirodno-zemljopisni uvjeti primorskog dijela domovine

KLIMA – meteorolozi i prognoziranje vremena

3. Područje – VRIJEME

1. Razred

VRIJEME – doba dana; dani u tjednu; godišnja doba; jučer, danas, sutra

2. Razred

SNALAZENJE U VREMENU – jedinice za vrijeme: sat, dan, tjedan, mjesec, mjesec u godini, godina; uporaba sata i kalendara; sadašnji, prošli, budući

3. Razred

SNALAŽENJE U VREMENU – sadašnjost, prošlost, budućnost; desetljeće, stoljeće; preci i potomci; kulturno-povijesni spomenici

IZ POVIJESTI ZAVIČAJA – davna prošlost zavičaja; zavičaj nakon Prvog svjetskog rata, zavičaj u Drugom svjetskom ratu; zavičaj u Domovinskom ratu; znamenite osobe u zavičaju

4. Razred

IZ PROŠLOSTI DOMOVINE HRVATSKE – dolazak Hrvata u novu domovinu; Tomislav – prvi hrvatski kralj; stoljetna borba za očuvanje samostalnosti; borba za hrvatski jezik; Hrvatska u svjetskim ratovima i jugoslavenskoj državnoj zajednici

HRVATSKA SUVERENA I SAMOSTALNA DRŽAVA – osamostaljivanje Republike Hrvatske; Domovinski rat; uključivanje Republike Hrvatske u međunarodnu zajednicu

4. Područje – PRIGODNE TEME

1., 2., 3., 4. Razred

PRIGODNE TEME – Dani kruha, dani zahvalnosti; Dan spomena na mrtve; Božić i Nova godina; uskrсни blagdani; Praznik rada; Dan neovisnosti; Dan antifašističke borbe, Dan državnosti; spomenici u naselju; spomenici u zavičaju

5. Područje – GOSPODARSTVO

1. Razred

GOSPODARSTVO – život na selu: oranice, domaće životinje, perad, govedo, konj, ovca, koza; život u gradu: najpoznatije tvornice, prodavaonice, uslužne djelatnosti

2. Razred

GOSPODARSTVO – najrazvijenije gospodarske grane u poljoprivredi, obrtu, industriji, uslužnim djelatnostima; zanimanja ljudi; ustanove u zavičaju; važne ustanove u zavičaju – pošta, poštanska pošiljka; važni telefonski brojevi: hitna pomoć, vatrogasci i policija

3. Razred

GOSPODARSTVO ZAVIČAJNE REGIJE – važnije gospodarske djelatnosti (primarne, sekundarne i tercijarne); ljudi i djelatnosti nizinskih područja; na brežuljcima i gorama; u planinskom području; luke i pomorstvo; suvremeni gradovi

4. Razred

NIZINSKI PREDJELI – žitnoca domovine i prostor kvalitetnog stočarstva, ribarstva i šumarstva; nafta, plin mineralne i termalne vode; bogatstvo u podzemlju

BREŽULJKASTI DIJELOVI – povoljni uvjeti za razvoj stočarstva, voćarstva, šumarstva, turizma i rekreacije

GORSKI DIJELOVI – šumarstvo, stočarstvo, voćarstvo, turizam i rekreacija – važnije gospodarske mogućnosti; uloga gorskog prostora u prometnoj povezanosti cjelokupne domovine Hrvatske

PRIMORSKI DIJELOVI – gospodarske mogućnosti primorskog područja (pomorstvo, brodogradnja, turizam, ribarstvo, maslinarstvo, vinogradarstvo, voćarstvo, solane)

6. Područje – PROMET

1. Razred

PROMET – put od kuće do škole; ulica, kolnik, pločnik; raskrižje

2. Razred

PROMETNA KULTURA – prometni znakovi; promet u mjestu, glavne prometnice, željeznička, autobusna ili parobrodska postaja; putujemo autobusom

3. Razred

PROMETNA KULTURA – prometna povezanost naselja u zavičaju; prometna sredstva nekad i sad; vrste prometa; bicikl; veze u zavičaju

4. ISTRAŽIVANJE

4.1. Sudionici istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 118 ispitanika, studenti svih godina razredne nastave Sveučilišta u Zadru i studenti svih godina Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kao i učitelji s različitim duljinom radnim stažom na području Šibenika i Zadra. Od 118 sudionika istraživanja, njih 77 su studenti, a 41 učitelj.

4.2. Metodologija istraživanja

U ovom istraživanju podaci su bili prikupljeni anketnim listićima koji su se sastojali od devet pitanja, a čije je ispunjavanje trajalo otprilike 10 minuta. Anketiranje je postupak u kojem ispitanik pismeno odgovara na pitanja koja se odnose na činjenice koje su mu poznate ili se odnose na njegovo mišljenje, stavove, interese o nečemu (Mužić, 1999.).

Pitanja su se sastojala od devet pitanja, osam pitanja zatvorenog tipa, osam Likertovih skala sa po pet čestica i jednog pitanja zatvorenog tipa. U prvih osam pitanja studenti i učitelji su morali zaokružiti broj na Likertovoj skali ovisno o tome slažu li se ili ne slažu s tvrdnjom i u kojoj mjeri, a u devetom pitanju studenti i učitelji su iskazivali svoje mišljenje o inovacijama ili prijedlog načina uvođenja inovacija u nastavu.

Pri analizi i interpretaciji prikupljenih podataka koristila se kvantitativna i kvalitativna metoda, što znači da se u ovom istraživanju koristila kombinirana metodologija.

4.3. Hipoteze

Prvi korak u analizi podataka ovog istraživanja bilo je postavljanje nul-hipoteze. Nul-hipotezu ispituje se korištenjem anketnih listića te ju je moguće odbaciti ili prihvatiti. Prihvatanjem nul-hipoteze znači da među grupama koje se ispituju nema značajnijih razlika, a odbacivanje znači da razlike ipak postoje.

H1 – Među studentima i učiteljima nema značajnih razlika u stavovima vezanim za uvođenje inovacija u nastavu društveno – humanističkih sadržaja u nastavi Prirode i društva.

5. REZULTATI I INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

1. Pitanje

Mislim da je naučinkovitije kada proces uvođenja inovacija vode ravnatelj, te kada učitelji primjere dobre prakse predstavljaju na sjednicama učiteljskih vijeća.

Tablica 1. Uvođenje inovacija uz vođenje ravnatelja

	\bar{x} studenti	\bar{x} učitelji	t-test	df	p	N1	N2	Std.Dev.	Std.Dev.
Var1 vs. Var2	3.558442	3.560976	-0.013159	118	0.989523	77	41	1.006473	0.975930

Iz tablice 1 (t-test = -0.013159, p = 0.989523) možemo vidjeti da su i studenti i učitelji zagovornici ove tvrdnje. I jedni i drugi smatraju da je učinkovito kada proces inovacija vode ravnatelj i kada učitelji primjere dobre prakse predstavljaju na sjednicama učiteljskih vijeća. Ipak, studenti nešto manje od učitelja razredne nastave smatraju da je to ispravan stav. Učitelji su nešto skloniji ovom stavu, međutim ta razlika nije statistički značajna. Razlika je vrlo mala, a to vidimo iz omjera p koji je veći od 0.05 ($p > 0.05$, $p = 0.989523$). Što je još doprinjelo tome da ova razlika nije statistički značajna? Doprinjela je standardna devijacija koja je kod učitelja dosta veća nego kod studenata (Std. Dev. studenti = 1.006473, Std. Dev. učitelji = 0.975930).

U današnje vrijeme uloga ravnatelja u osnovnoj školi bitno se mijenja, a kvaliteta škole je u sve većoj mjeri ovisna o ravnatelju i o njegovoj studčno-pedagoškoj osposobljenosti. Ravnatelj preuzima aktivnu ulogu u školskom kolektivu i brine o ostvarivanju ciljeva i zadaća škole. U ovom slučaju, ravnatelj mora poticati učitelje i nastavnike za provođenje i uvođenje inovacija u nastavni rad. Ne smije se sve prepustiti učiteljima razredne nastave, ravnatelj mora zajedno s njima planirati rad, pratiti i unapređivati nastavu te poticati stručno usavršavanje učitelja. Trebaju se organizirati sjednice učiteljskih vijeća na kojima će učitelji predstavljati primjere dobre prakse. To je dobra stvar za svaku školu jer postoje učitelji s kraćim radnim stažom i s manje radnog iskustva, a na ovaj način mogu učiti od svojih kolega u matičnoj školi.

Zašto su ipak učitelji za razliku od studenata skloniji ovakvom načinu razmišljanja? Studenti za razliku od učitelja imaju jako malo iskustva i prakse u razrednoj nastavi jer na

fakultetu imaju hospitacije koje traju svega nekoliko tjedana i u tom kratkom vremenu studenti ne mogu formirati stručno mišljenje vezano za ovu tvrdnju. Učitelji razredne nastave svakodnevno se susreću s nastavnim radom kojeg sami prilagođavaju učenicima ali i sebi, stoga vidimo da su oni prepoznali ravnatelja kao "vođu" u školskom kolektivu. Također su prepoznali da je predstavljanje primjera dobre prakse na sjednicama učiteljskih vijeća jako korisno, jer najbolje se može naučiti od stručnih i sposobnih kolega.

2. Pitanje

Mislim da je učinkovitije kada ravnatelji predstavljanje inovacija organiziraju kao ciljane hospitacije učitelja u razredima svojih kolega učitelja.

Tablica 2. Ciljane hospitacije učitelja u razredima svojih kolega

	\bar{x} studenti	\bar{x} učitelji	t-test	df	p	N1	N2	Std.Dev.	Std.Dev.
Var1 vs. Var2	3.532468	3.804878	-1.65968	118	0.099679	77	41	0.735999	1.030037

Iz tablice 2 (t-test = -1.65968, p = 0.099679) možemo vidjeti da se učitelji i studenti u velikom broju slažu s ovom tvrdnjom. I jedni i drugi smatraju da je učinkovito kada se predstavljanje inovacija organizira kao ciljane hospitacije učitelja u razredima svojih kolega učitelja. Ako se na ovakav način zamišlja uvođenje inovacija onda učitelji za razliku od studenata procjenjuju da je to korisnije. Međutim, ovdje postoji značajna statistička razlika (p < 0.05, p = 0.099679) što vidimo i iz standardne devijacije učitelja koja je manja od standardne devijacije studenata (Std. Dev. studenti = 0.735999, Std. Dev. učitelji = 1.030037).

Zašto u ovom pitanju postoji značajna razlika između mišljenja studenata i učitelja? Prije svega razlika postoji zbog iskustva. Učitelji su iskusniji od studenata, imaju više prakse u razrednoj nastavi i godine radnog staža. Zbog toga su oni i prepoznali važnost ove tvrdnje. Tijekom svog radnog staža mnogi učitelji padaju pod utjecaj rutine i njihov način predavanja i učenja djece postaje tradicionalan, ponekad djeci čak i dosadan. Stoga je potrebno da ravnatelji u školama poduzmu odlučujući korak i organiziraju hospitacije. Nerijetko mladi učitelji koji su tek završili studij mogu puno više naučiti starije i iskusnije kolege pogotovo

govorimo li o odmaku od tradicionalnog načina predavanja. Oni su puni znanja, tek su završili školovanje, spremni su na modernije i suvremenije načine predavanja te upotrebu različitih tehničkih sredstava i didaktičkih materijala.

Ovakav način rada bi trebao zaživjeti u svakoj školi i uvijek biti prisutan. Zadatak je ravnatelja da potiče stručno usavršavanje učitelja, odlaske na stručne seminare i predavanje. Tada učitelji koji to odrade dolaze u matičnu školu i prenose svoje znanje na radne kolege, bilo učitelje ili članove pedagoške službe škole. Studenti nisu skloni ovoj tvrdnji koliko i učitelji s radnim stažom jer nemaju iskustva u razrednoj nastavi.

3. Pitanje

Učiteljsko predstavljanje bi trebalo organizirati na razini županijskih vijeća, a ne na razini škola.

Tablica 3. Učiteljsko predstavljanje inovacija na razini županijskih vijeća

	\bar{x} studenti	\bar{x} učitelji	t-test	df	p	N1	N2	Std.Dev.	Std.Dev.
Var1 vs. Var2	3.259740	3.512195	-1.21022	118	0.228656	77	41	1.105043	1.027666

Iz tablice 3 (t-test = -1.21022, p = 0.228656) možemo vidjeti da su i učitelji i studenti skloni ovoj tvrdnji. Dakle, slažu se s tvrdnjom da bi se učiteljsko predstavljanje trebalo organizirati na razini županijskih vijeća, a ne na razini škole. Također vidimo da su učitelji nešto skloniji ovakvom načinu razmišljanja nego što su to studenti. Ipak i tu zaslugu možemo dati nedostatku iskustva kod studenata. Razlika ni u ovom slučaju nije statistički značajna (p > 0.05, p = 0.228656) što se vidi i iz standardne devijacije učitelja koja je veća od standardne devijacije studenata (Std. Dev. studenti = 0.950770, Std. Dev. učitelji = 0.905269).

Vijeća koja se organiziraju na razini škole okupljaju dosta uži krug stručnih ljudi za razliku od vijeća na razini županije, stoga je logično da se učitelji i studenti slažu s ovom tvrdnjom. Županijska stručna vijeća postoje u velikom broju područja. Tako primjerice postoje županijska stručna vijeća nastavnika engleskog jezika, županijska stručna vijeća nastavnika geografije pa tako i županijska stručna vijeća učitelja razredne nastave koji okupljaju sposobne i stručne ljude. U županijskim stručnim vijećima članovi si međusobno pomažu te izmjenjuju znanja i iskustva.

4. Pitanje

Nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji bi trebali pripremati u timovima unutar škole.

Tablica 4. Uvođenje inovacija u timovima učitelja

	\bar{x} studenti	\bar{x} učitelji	t-test	df	p	N1	N2	Std.Dev.	Std.Dev.
Var1 vs. Var2	4.129870	4.073171	0.313552	118	0.754424	77	41	0.950770	0.905269

Iz tablice 4 (t-test = 0.313552, p = 0.754424) možemo vidjeti da se učitelji i studenti u velikom broju slažu s ovom tvrdnjom. Za razliku od prijašnjih pitanja, kod ovog pitanja ipak su studenti veći zagovornici ovakvog načina razmišljanje. I učitelji zagovaraju timski rad prilikom pripremanja nastavnih materijala za uvođenje inovacija, ali u manjem broju od studenata. Unatoč tome, ne postoji značajnija statistička razlika između mišljenja studenata i učitelja (p > 0.05, p = 0.754424), što je vidljivo i iz standardne devijacije studenata koja je nešto veća od standardne devijacije učitelja (Std. Dev. studenti = 0.950770, Std. Dev. učitelji = 0.905269).

Stručni učitelji se bave izrađivanjem nastavnih materijala uglavnom u timovima i to za sve nastavne predmete pa tako postoje primjerice nastavni materijali iz hrvatskog jezika, prirode i društva, engleskog jezika, matematike i slično. Timovi koji se bave izradom nastavnih materijala ne trebaju se sastojati od učitelja unutar jedne škole, već se mogu organizirati učitelji na razini države. Jednako kao što se izrađuju nastavni materijali za pojedine nastavne predmete tako bi se, ponukani modernizacijom i osuvremenjivanjem školstva, trebali izrađivati nastavni materijali za uvođenje inovacija. Također je poželjno da prilikom izrade nastavnih materijala za uvođenje inovacija osmišljava tim a ne pojedinci.

5. Pitanje

Nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji bi trebali pripremati samostalno i pojedinačno.

Tablica 5. Samostalno učiteljsko uvođenje inovacija

	\bar{x} studenti	\bar{x} učitelji	t-test	df	p	N1	N2	Std.Dev.	Std.Dev.
Var1 vs. Var2	2.662338	2.902439	-1.14348	118	0.255194	77	41	1.095570	1.067822

Iz tablice 5 (t-test = -1.14348, p = 0.255194) vidimo da se i učitelji i studenti slažu s ovom tvrdnjom, ali u malom broju. Možemo reći da niti se se slažu niti se ne slažu s tvrdnjom. Ne postoji statistički značajna razlika između njihovih mišljenja (p > 0.05, p = 0.255194) i standardna devijacija studenata je nešto veća od standardne devijacije učitelja (Std. Dev. studenti = 1.095570, Std. Dev. učitelji = 1.067822). Ipak, studenti se nešto manje od učitelja slažu s tim da nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji pripremaju samostalno i pojedinačno.

Studenti vjeruju više u timski od samostalnog rada, dok učitelji više vjeruju u individualne napore. Učitelji ipak malo više zagovaraju samostalni rad jer su iskusniji i svjesni da ponekad pojedinci u školskom kolektivu nisu kompetentni za timski rad. Studenti koji se još školuju razvijaju se uz nove, drugačije programe i imaju veća očekivanja od škole i nastave, sklonost radu u timu su naćili na fakultetu, stoga se više zalažu za ovakav način rada.

Učitelj poućen iskustvom i praksom zna da će ponekad samostalno napraviti bolji i kvalitetniji posao nego u timu, kao što sam priprema materijale za izvođenje nastavnog sata tako sam priprema materijale za uvođenje inovacija.

6. Pitanje

Nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji bi trebali pripremati samostalno, ali u suradnji i dogovoru sa školskim pedagogom

Tablica 6. Uvođenje inovacija u dogovoru sa stručno – pedagoškom službom škole

	\bar{x} studenti	\bar{x} učitelji	t-test	df	p	N1	N2	Std.Dev.	Std.Dev.
Var1 vs. Var2	3.857143	3.658537	1.033320	118	0.303604	77	41	1.022308	0.938343

Iz tablice 6 ($t\text{-test} = 1.033320$, $p = 0.303604$) možemo vidjeti da se i studenti i učitelji u velikoj mjeri slažu s ovakvom tvrdnjom. Ipak, studenti su nešto skloniji od učitelja mišljenju da bi nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji trebali pripremati samostalno ali u suradnji i dogovoru sa školskim pedagogom. Međutim, ta razlika u mišljenjima nije statistički značajna ($p > 0.05$, $p = 0.303604$), a standardna devijacija učitelja manja je od standardne devijacije studenata (Std. Dev. studenti = 1.022308, Std. Dev. učitelji = 0.938343).

Osim što sudjeluje u praćenju i izvođenju odgojno – obrazovnog rada, sudjeluje u radu učiteljskog vijeća, radi s učenicima s posebnim potrebama i darovitom djecom i slično, pedagog mora sudjelovati i u izradi nastavnih materijala za uvođenje inovacija.

U ovom slučaju studenti u većem broju u studenata smatraju da bi učitelji prilikom uvođenja inovacija u nastavni rad trebali imati podršku pedagoške službe škole. Učitelji, poučeni praksom i iskustvom, manje se slažu s ovakvom tvrdnjom.

7. Pitanje

Rad na inovacijama treba se u školi ostvarivati unutar skupine motiviranih učitelja bez obzira na predmet koji predaju i uzrast učenika koji su im povjereni.

Tablica 7. Uvođenje inovacija unutar skupine motiviranih učitelja

	\bar{x} studenti	\bar{x} učitelji	t-test	df	p	N1	N2	Std.Dev.	Std.Dev.
Var1 vs. Var2	3.870130	4.146341	-1.33015	118	0.186077	77	41	1.162468	0.882071

Iz tablice 7 ($t\text{-test} = -1.33015$, $p = 0.186077$) možemo zaključiti da se i studenti i učitelji u velikom broju slažu s ovakvom tvrdnjom. I jedni i drugi se slažu da je motivacija ključna za uvođenjem i provođenjem inovacija. Ipak, u nešto većem broju učitelji su skloniji ovoj tvrdnji od studenata, no razlika u mišljenju jednih i drugih nije statistički značajna ($p > 0.05$, $p = 0.186077$). Standardna devijacija studenata nešto je veća od standardne devijacije učitelja (Std. Dev. studenti = 1.162468, Std. Dev. učitelji = 0.882071). To nam govori da s iskustvom rada u školi učitelji smatraju da je motiviranost glavni čimbenik uspješnog uvođenja inovacija.

Velik broj učitelja u školama je jako motiviran, međutim da bi škole mogle poticati uvođenje inovacija učitelji bi trebali imati puno više vremena i materijala. Isto tako uvođenje inovacija zahtijeva od učitelja timski rad i spremnost prilagodbi, stoga učitelji trebaju međusobno surađivati bez obzira koji predmet predaju i uzrast učenika koji su im povjereni. Tako je poželjno da se u timove udružuju primjerice nastavnici matematike i nastavnici prirode i društva, ili primjerice učitelji prvih i učitelji četvrtih razreda te izmjenjuju iskustva i znanja i na taj način pomažu jedni drugima. Sve u svemu, i učitelji i studenti su prepoznali važnost ovakvog načina rada prilikom uvođenja inovacija u nastavni rad.

8. Pitanje

Rad na inovacijama treba se u školi ostvarivati unutar skupine učitelja koji predaju iste ili srodne predmete.

Tablica 8. Uvođenje inovacija učitelja koji predaju srodne predmete

	\bar{x} studenti	\bar{x} učitelji	t-test	df	p	N1	N2	Std.Dev.	Std.Dev.
Var1 vs. Var2	3.402597	3.317073	0.366067	118	0.714982	77	41	1.183880	1.253775

Iz tablice 8 (t-test = 0.366067, p = 0.714982) vidimo da se učitelji i studenti slažu s ovakvom tvrdnjom, ali ne u velikom broju. Nešto su skloniji suradnji učitelja bez obzira na predmet koji predaju od suradnje učitelja koji predaju iste ili srodne predmete. Studenti se pak nešto više od učitelja slažu s ovom tvrdnjom, no ta razlika u mišljenjima nije statistički značajna ($p > 0.05$, p = 0.714982). Standardna devijacija učitelja veća je od standardne devijacije studenata (Std. Dev. studenti = 1.183880, Std. Dev. učitelji = 1.253775).

Zanimljivo je kako ovdje možemo vidjeti ulogu iskustva rada u školi u odnosu na mladog čovjeka, studenta, jer oni ipak još uvijek nisu svjesni kako funkcionira rad u školi i odnosi među kolegama.

Naravno da je ponekad bolje da se u radu na inovacijama udruže ljudi istog razmišljanja i znanja ako se radi o inovaciji koja će se provoditi samo u jednom nastavnom

predmetu. Međutim ako se radi o inovaciji na školskoj razini i nije bazirana samo na jedan školski predmet onda je bolje da u tome sudjeluju ljudi različitih mišljenja i znanja, ali jednake motivacije

9. Pitanje

Napišite svoj prijedlog uvođenja inovacija u školski nastavni rad ili svoje mišljenje o uvođenju inovacija u nastavu.

Tablica 8. Uvođenje inovacija učitelja koji predaju srodne predmete

UČITELJI (ZADAR I ŠIBENIK)	N = 41	
Tradicionalnost pojedinih učitelja sprječava uvođenje inovacija na nastavu	1	0.5%
Uvođenje inovacija u nastavu je korisno	6	3%
Za uvođenje inovacija potrebno je povjerenje u kolege i međusobna suradnja	2	1%
Većina nastavnika i učitelja preopterećeno je poslom da bi imali vremena za uvođenje inovacija	1	0.5%
Inovacije se trebaju uvoditi svakodnevno u nastavni rad, počevši od manjih pa do većih inovacija koje se pripremaju i do par mjeseci	1	0.5%
Za uvođenje inovacija treba doći do promjena u stavovima učitelja	1	0.5%
Za uvođenje inovacija najvažnija je motiviranost svakog učitelja	3	1%
Inovacije su potrebne zbog osuvremenjivanja nastave	1	0.5%
Potrebno je mijenjati zastarjele metode rada	1	0.5%
Učenici pozitivno reaguju na inovacije	1	0.5%

Inovacije treba uvoditi na razini škole ili županije	1	0.5%
Inovacije bi u nastavi, zajedno s pratećim materijalom trebalo prvo izložiti na županijskim stručnim vijećima, zatim u školina učiteljskim vijećima prezentirati sažeto za sve nastavnike škole	1	0.5%
Kombinacija samostalnog rada, stručnih aktiva u matičnoj školi te županijskih stručnih skupova objediniti i osmisliti većinu inovacija te ih onda implementirati u kurikulum i izvoditi na nastavi	1	0.5%
Inovacije uvoditi na razini škole ili županije	2	1%
Inovacije se lakše uvode ako su nastavnici udruženi u timove i podijele zadatke	1	0.5%
Ravnatelj treba biti podrška učiteljima prilikom uvođenja inovacija, ne nužno inicijator inovacija.	1	0.5%
Probleme prilikom inovacija rade učitelji sa dugim radnim stažom. Prema inovacijama su kritički, pa čak i neprijateljski rapoloženi	1	0.5%
Inovacije moraju biti kreativne i jednostavne	1	0.5%
Valjalo bi kreirati časopise o inovacijama primjerima dobre prakse iskusnih učitelja	1	0.5%
Inovacije se trebaju uvoditi sustavno i smisleno	2	1%
Potrebno je organizirati tim kreativnih nastavnika pod vodstvom ravnatelja	1	0.5%
Za dobre inovacije potrebna je materijalna podrška škole i bolja opremljenost škole	1	0.5%
Timski rad učitelja	1	0.5%
Inovacije treba uvoditi preko skupine učitelja srodnih razmišljanja i djelovanja	2	1%
Školski program mora biti prilagođen interesima većine učenika	1	0.5%

Za uvođenje inovacija potrebna je suradnja učitelja s pedagogom i ravnateljem škole	1	0.5%
Timovi odgovorni za inovacije trebaju sadržavati različite profile	1	0.5%
Hospitacije na satovima starijih i stručnijih kolega	1	0.5%
Učitelji svoje ideje o uvođenju inovacija trebaju prezentirati kolegama unutar škole	1	0.5%
Inovacije trebaju biti smislene jer se na neke sadržaje u nastavi ne mogu provesti inovacije	1	0.5%

* na 9.pitanje odgovor nije ponudilo 16 sudionika istraživanja (učitelja), odnosno njih 37%.

Posljednje pitanje u anketnom listiću je bilo pitanje otvorenog tipa. Studenti i učitelji su morali napisati svoj prijedlog o načinu uvođenja inovacija ili svoje mišljenje o uvođenju inovacija u nastavu.

Iskazi učitelja su dosta raspršeni što je jako zanimljivo jer su s vremenom u praksi stekli mišljenje o načinu uvođenja inovacija u školski nastavni rad. Od 41 sudionika, njih 25 je ponudilo odgovor na deveto pitanje, odnosno njih 63 %, dok njih 16 nije poudilo nikakav odgovor, njih 37 %.

Promatrajući i analizirajući prikupljene podatke dalo se zaključiti kako veliki broj učitelja ističe važnost uvođenja inovacija u nastavu. Značajnim smatraju i motiviranost svakog učitelja za uvođenjem inovacija, da inovacije treba uvoditi na razini škole ili županije i da inovacije trebaju provoditi timovi učitelja srodnih razmišljanja i djelovanja. Također smatraju da se inovacije trebaju uvoditi sustavno i smisleno, uz međusobnu suradnju i povjerenje kolega, te inovacije moraju biti kreativne i jednostavne.

Učitelji su prepoznali tradicionalnost u radu svojih kolega, stoga naglašavaju izrazitu potrebu za uvođenjem inovacija radi osuvremenjivanja nastave i mijenjanja zastarjelih metoda rada. Zalažu se također za timski rad učitelja te naglašavaju važnost suradnje učitelja s pedagoškom službom i ravnateljem škole.

Inovacije bi u nastavi, zajedno s pratećim materijalima, trebalo prvo izložiti na županijskim stručnim vijećima, zatim u školi na učiteljskim vijećima prezentirati sažeto za sve učitelje i

nastavnike u školi. Ističu i potrebu za kreiranjem časopisa o inovacijama s primjerima dobre prakse učitelja te potrebu za hospitacijama na satovima stručnih kolega učitelja. Stečenom praksom u nastavnom radu učitelji su svjedoci pozitivnih reakcija učenika na inovacije stoga se inovacije trebaju svakodnevno uvoditi u nastavni rad, počevši od manjih inovacija pa do većih koje se pripremaju i do par mjeseci.

Tablica 10. Mišljenja studenata o inovacijama

STUDENTI (ZADAR I ZAGREB)	N = 77	
Timski rad učitelja neovisno o predmetu koji predaju, u suradnji s učenicima	6	5%
Uvođenje inovacija u nastavu je korisno	14	11%
Uvođenje inovacija na razini županije	3	2%
Uvođenje inovacija na razini škole	8	6%
Provođenje inovacija na razini države	4	3%
Organizacija seminara o inovacijama	1	1%
Uvođenje inovacija je najpotrebnije od prvog do četvrtog razreda	5	4%
Inovacije su potrebne zbog unapređenja nastave	1	1%
Individualizacija nastave	1	1%
Inovacije su potrebne u današnjem modernom svijetu kako bi proces odgoja i obrazovanja pratio zahtjeve i	5	4%

izazove današnjice		
Inovacije provode učitelji iz srodnih predmeta	3	2%
Za uvođenje inovacija potrebna je suradnja cijele škole	3	2%
Premalo vremena se posvetilo provođenju inovacija	1	1%
Bolja suradnja učitelja i pedagoga	1	1%
Prevladava tradicionalnost u nastavi	1	1%
Inovacije potiču učenike na samostalan rad u nastavi	1	1%
Inovacije su potrebne zbog preopterećenja učenika gradivom	2	2%
Potrebni su kompetentni učitelji	1	1%
Manje grupe učenika	1	1%
Prije uvođenja inovacija potreban je dogovor i suradnja svih	5	4%
Rad u skupinama	1	1%
Potrebno je mijenjati kompletno školstvo	1	1%

* na 9. pitanje odgovor nije ponudilo 18 sudionika istraživanja (studenti), odnosno njih 13 %

Iskazi studenata, za razliku od iskaza učitelja, su manje raspršeni. Studenti čak više od učitelja naglašavaju važnost uvođenja inovacija u nastavni rad. Prednost daju timskom radu učitelja neovisno o predmetu koji predaju te provođenju inovacija na razini škole. Nešto manje se zalažu za uvođenjem inovacija na razini države i županije.

Slažu se s tvrdnjom da je prije uvođenja inovacija potreban dogovor i suradnja svih u školi. I studenti su svjesni toga da su inovacije potrebne u današnjem modernom svijetu kako bi

proces odgoja i obrazovanja pratio zahtjeve i izazove današnjice te ističu važnost suradnje cijele škole i suradnju učitelja koji predaju iste ili srodne predmete.

Studenti smatraju da je uvođenje inovacija najpotrebnije od prvog do četvrtog razreda, možda zbog dosadašnje tradicionalnosti u nastavi, a možda zbog preopterećenja učenika gradivom u nižim razredima.

Isto tako iskazuju potrebu za kompetentnim učiteljima, za organizacijom seminara o inovacijama, za potrebom rada s manjim grupama učenika, radom u skupinama.

Zanimljiv je bio odgovor jednog od studenata za potrebom individualiziranog rada u nastavi, što bi učenicima uvelike olakšalo učenje.

Individualizirati rad u nastavi znači omogućiti svakom učeniku da radi onako kako njemu odgovara. To nije cilj za sebe već sredstvo za osiguranje djetetova normalnog razvoja (Bognar, Matijević, 2002., str. 176.).

Tablica 11. Mišljenja učitelja i studenata i inovacijama

UČITELJI (ZADAR I ŠIBENIK) I STUDENTI (ZADAR I ZAGREB)	N = 118	
Tradicionalnost pojedinih učitelja sprječava uvođenje inovacija na nastavu	2	2%
Uvođenje inovacija u nastavu je korisno	20	17%
Za uvođenje inovacija potrebno je povjerenje u kolege i međusobna suradnja	10	8%
Većina nastavnika i učitelja preopterećeno je poslom da bi imali vremena za uvođenje inovacija	1	1%
Inovacije se trebaju uvoditi svakodnevno u nastavni rad, počevši od manjih pa do većih inovacija koje se	1	1%

pripremaju i do par mjeseci		
Za uvođenje inovacija treba doći do promjena u stavovima učitelja	1	1%
Za uvođenje inovacija najvažnija je motiviranost svakog učitelja	3	3%
Inovacije su potrebne zbog osuvremenjivanja nastave	6	6%
Potrebno je mijenjati zastarjele metode rada	2	2%
Učenici pozitivno reaguju na inovacije	1	1%
Inovacije treba uvoditi na razini škole ili županije	14	11%
Inovacije bi u nastavi, zajedno s pratećim materijalom trebalo prvo izložiti na županijskim stručnim vijećima, zatim u školina učiteljskim vijećima prezentirati sažeto za sve nastavnike škole	1	1%
Kombinacija samostalnog rada, stručnih aktiva u matičnoj školi te županijskih stručnih skupova objediniti i osmisliti većinu inovacija te ih onda implementirati u kurikulum i izvoditi na nastavi	1	1%
Inovacije se lakše uvode ako su nastavnici udruženi u timove i podijele zadatke	8	7%
Ravnatelj treba biti podrška učiteljima prilikom uvođenja inovacija, ne nužno inicijator inovacija.	3	3%
Probleme prilikom inovacija rade učitelji sa dugim radnim stažom. Prema inovacijama su kritički, pa čak i neprijateljski raspoloženi.	1	1%
Inovacije moraju biti kreativne i jednostavne	1	1%
Valjalo bi kreirati časopise o inovacijama primjerima dobre prakse iskusnih učitelja i organizirati seminare	2	2%

Inovacije se trebaju uvoditi sustavno i smisleno	2	2%
Za dobre inovacije potrebna je materijalna podrška škole i bolja opremljenost škole	1	1%
Inovacije treba uvoditi preko skupine učitelja srodnih razmišljanja i djelovanja	5	4%
Školski program mora biti prilagođen interesima većine učenika	1	1%
Za uvođenje inovacija potrebna je suradnja učitelja s pedagogom i ravnateljem škole	2	2%
Timovi odgovorni za inovacije trebaju sadržavati različite profile	1	1%
Hospitacije na satovima starijih i stručnijih kolega	1	1%
Učitelji svoje ideje o uvođenju inovacija trebaju prezentirati kolegama unutar škole	1	1%
Inovacije trebaju biti smislene jer se na neke sadržaje u nastavi ne mogu provesti inovacije	1	1%
Provođenje inovacija na razini države	4	3%
Uvođenje inovacija je najpotrebnije od prvog do četvrtog razreda	5	4%
Individualizacija nastave	1	1%
Premalo vremena se posvetilo provođenju inovacija	1	1%
Inovacije potiču učenike na samostalan rad	1	1%
Potrebni su kompetentni učitelji	1	1%
Manje grupe učenika	1	1%

Rad u skupinama	1	1%
Potrebno je mijenjati kompletno školstvo	1	1%

* Na 9.pitanje odgovor nije ponudilo 34 sudionika (učitelji i studenti), odnosno njih 28%.

Nakon što smo usporedili iskaze učitelja i iskaze studenata, možemo reći da imaju podjednaka mišljenja. I jedni i drugi se zalažu za timski rad i suradnju svih kolega prilikom uvođenja inovacija. Najveći postotak ima tvrdnja da je uvođenje inovacija jako korisno, što smo pretpostavljali i prije provođenja istraživanja. Slažu se oko mišljenja da se inovacije trebaju uvoditi na razini škole ili županije, nešto manje se slažu oko tvrdnje da se uvode na razini države. Potiču međusobnu suradnju učitelja, pedagoške službe škole i svih učitelja. Smatraju da bi se trebali organizirati seminari o uvođenju inovacija, te kreirati časopisi o inovacijama. Učitelji koji steknu to znanje prenose svojim kolegama putem hospitacija. Također se slažu s mišljenjem kako prevladava tradicionalnost u nastavi, te da su inovacije potrebne u današnjem modernom svijetu kako bi proces odgoja i obrazovanja pratio zahtjeve i izazove današnjice.

Iskazi učitelja su raspršeniji, kreativniji i stručniji no što su to iskazi studenata. Međutim to nije ni malo čudno, ipak su učitelji ti koji imaju više znanja, prakse i iskustva stoga mogu ponuditi puno bolje ideje i rješenja za uvođenje inovacija u školski nastavni rad.

5.1. Zaključak razmatranja u okviru ispitivanih varijabli

Nakon što smo analizirali istraživanje provedeno među studentima i učiteljima vezano uz pitanje uvođenja inovacija u školski nastavni rad možemo zaključiti da su razmišljanja jednih i drugih dosta slična.

U većini pitanja koja su bila postavljena u anketnom listiću ne postoji značajnija statistička razlika između mišljenja studenata i učitelja. Slažu se u mišljenjima kako je najučinkovitije kada proces uvođenja inovacija vode ravnatelji te kada primjere dobre prakse predstavljaju na sjednicama učiteljskog vijeća, slažu se kako bi učiteljsko predstavljanje

trebalo organizirati na razini županijskih vijeća, a ne na razini škole, da nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji trebaju pripremati u timovima unutar škole, ali i samostalno i pojedinačno u suradnji i dogovoru sa školskim pedagogom. Nadalje slažu, se s tvrdnjom kako je motiviranost učitelja glavni čimbenik prilikom uvođenja inovacija, bilo da predaju iste ili srodne predmete ili bez obzira na predmet koji predaju ili uzrast koji im je povjeren.

Jedino postoji značajnija statistička razlika u mišljenju oko tvrdnje kako bi bilo najučinkovitije kada bi ravnatelj predstavljao uvođenje inovacija organizirao kao ciljane hospitacije učitelja u razredima svojih kolega učitelja. Poučeni iskustvom i radnim stažom učitelji su veći zagovornici ovakvog načina rada od studenata.

U zadnjem pitanju, pitanju otvorenog tipa gdje su studenti i učitelji morali napisati svoj prijedlog načina uvođenja inovacija u školski nastavni rad ili svoje mišljenje o uvođenju inovacija u nastavu mogli smo vidjeti kreativnost u odgovorima jednih i drugih. Zahvaljujući iskustvu i radnom stažu učitelja njihovi odgovori su bili nešto raspršeniji. Sve u svemu nakon analize i interpretacije rezultata možemo zaključiti kako studenti i učitelji razmišljaju i najviše se zalažu za osuvremenjavanje nastave i uvođenje inovacija u školski nastavni rad i kada se radi o manjim i kada se radi o većim inovacijama.

6. ZAKLJUČAK

Nakon provedenog istraživanja među studentima učiteljskih fakulteta u Zadru i Zagrebu i učitelja sa radim stažom u Zadru i Šibeniku možemo zaključiti kako i jedni i drugi na sličan način razmišljaju o inovacijama i njihovom uvođenju u nastavni rad. U odgovorima koje su ponudili u anketnim listićima možemo vidjeti koliko znači učiteljsko iskustvo i praksa u školi naspram nekoliko tjedana studentskih hospitacija u školama. Iskazi učitelja su raspršeniji, kreativniji i stručniji no što su to iskazi studenata.

Suvremeno društvo se brzo razvija, a znanje umnožava stoga je potrebno i obrazovanje prilagoditi tim procesima. Inovacije su, bez sumnje, najpogodnije sredstvo za prilagođavanje tim procesima. Međutim, moramo znati da uvoditi inovacije nije lagan proces. Treba postojati podrška i stručno vodstvo ravnatelja i pedagoške službe škole, suradnja svih učitelja unutar škole, te spremnost učenika da prihvate novi način rada, odnosno inovacije.

U zaključnim razmatranjima ovoga rada važno je upozoriti na relativno slabo poznavanje načina rada u školama među studentima i važnosti hospitacija i nastavne prakse tijekom fakultetskog obrazovanja. Držimo važnim istaknuti da su učitelji i studenti iskazali zainteresiranost za provođenje inovacija u školama, ali ipak teže: organiziranju seminara o inovacijama, pokretanjem časopisa također o inovacijama, timskom radu kolektiva, motiviranosti i kreativnosti svakog učitelja, slobodnom vremenu učitelja kako bi se mogli posvetiti inovacijama, manjim grupama učenika i slično.

Poštivajući navedene zahtjeve i težnje učitelja i studenata, suradnjom svih učitelja i motiviranošću svakoga od njih, inovacije je moguće provoditi u svim školama, neovisno o dobi učenika ili radnom stažu učitelja.

7. LITERATURA

1. Baert, G., Galton, M., Honeth, P., Sivirine, J.M., Thurler, M.. (2002.), Inovacije u osnovnom obrazovanju. Zagreb: Školske novine
2. Bognar, L., Matijević, M. (2002.), Didaktika. Zagreb: Školska knjiga
3. Stevanović, M. (2003.), Modeli kreativne nastave. Tisak: Znanje d.d.
4. De Zan, I., (2005.), Metodika nastave prirode i društva. Zagreb: Školska knjiga
5. Vrgoč, H. (2007.), Inovacije u učinkovitijem odgojno-obrazovnom radu : zbornik radova 9. škole učitelja Hrvatske. Zagreb : Hrvatski pedagoško-književni zbor
6. Mitić, V. (1999.) Psihološki činitelji prihvatanja inovacija u nastavi. Novi Sad: Budućnost
7. Poljak, V. (1984.), Didaktičke inovacije i pedagoška reforma škole. Zagreb: Školske novine
8. Boras M. (2009.), Suvremeni pristupi nastavi prirode i društva. ŽIVOT I ŠKOLA: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, br.1/2009., str. 40-49.
9. Stošić, L., Stošić, I. (2013.), Diffusion of innovation in Modern School, n: IJCRSEE International Journal of Cognitive Research in science, engineering and education, Vol. 1 (1), str. 1.
10. Mlinarević, V. (2002.), Učitelj i odrednice uspješnog poučavanja. ŽIVOT I ŠKOLA: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, br.7/2002., str. 1-4
11. Mužić, V. (1999.), Uvod u metodologiju istraživanja u odgoju i obrazovanju. Zagreb: Educa
12. <http://www.skolskidnevnik.net/2010/05/inovativnost-i-kreativnost-u-nastavi/>
13. <http://documents.tips/documents/napredak-2011-3-4-13-n-vukovic-izazovi-skolskom-pedagogu-napredak-152-3-4-551.html>

8. PRILOZI

UPITNIK ZA UČITELJE - INOVACIJE U NASTAVI PRIRODE I DRUŠTVA (DRUŠTVENO - HUMANISTIČKI SADRŽAJI)

Godine staža učitelja: _____ Mjesto u kojem se škola nalazi: _____

Upitnik je namijenjen ispitivanju učiteljskih stavova o načinu uvođenja inovacija u nastavni proces. Zaokružite broj na skali koji je u skladu s Vašim mišljenjem o napisanoj tvrdnji.

- 5 - u potpunosti se slažem
- 4 - uglavnom se slažem
- 3 - niti se slažem niti ne slažem
- 2 - uglavnom se ne slažem
- 1 - uopće se ne slažem

1. Mislim da je najučinkovitije kada proces uvođenja inovacija vode ravnatelji te kada učitelji primjere dobre prakse predstavljaju na sjednicama učiteljskih vijeća.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

2. Mislim da je najučinkovitije kada ravnatelji predstavljanje inovacija organiziraju kao ciljane hospitacije učitelja u razredima svojih kolega učitelja.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

3. Učiteljsko predstavljanje bi trebalo organizirati na razini županijskih vijeća, a ne na razini škole.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

4. Nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji bi trebali pripremati u timovima unutar škole.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

5. Nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji bi trebali pripremati samostalno i pojedinačno.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

6. Nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji bi trebali pripremati samostalno, ali u suradnji i dogovoru sa školskim pedagogom.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

7. Rad na inovacijama treba se u školi ostvarivati unutar skupine motiviranih učitelja bez obzira na predmet koji predaju i uzrast učenika koji su im povjereni.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

8. Rad na inovacijama treba se u školi ostvarivati unutar skupine učitelja koji predaju iste ili srodne nastavne predmete.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

9. Napišite svoj prijedlog načina uvođenja inovacija u školski nastavni rad ili svoje mišljenje o uvođenju inovacija u nastavu.

**UPITNIK ZA STUDENTE - INOVACIJE U NASTAVI PRIRODE I DRUŠTVA (DRUŠTVENO -
HUMANISTIČKI SADRŽAJI)**

Godina studija: _____

Upitnik je namijenjen ispitivanju studentskih stavova o načinu uvođenja inovacija u nastavni proces. Zaokružite broj na skali koji je u skladu s Vašim mišljenjem o napisanoj tvrdnji.

- 5 - u potpunosti se slažem
- 4 - uglavnom se slažem
- 3 - niti se slažem niti ne slažem
- 2 - uglavnom se ne slažem
- 1 - uopće se ne slažem

1. Mislim da je najučinkovitije kada proces uvođenja inovacija vode ravnatelji te kada učitelji primjere dobre prakse predstavljaju na sjednicama učiteljskih vijeća.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

2. Mislim da je najučinkovitije kada ravnatelji predstavljanje inovacija organiziraju kao ciljane hospitacije učitelja u razredima svojih kolega učitelja.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

3. Učiteljsko predstavljanje bi trebalo organizirati na razini županijskih vijeća, a ne na razini škole.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

4. Nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji bi trebali pripremati u timovima unutar škole.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5

5. Nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji bi trebali pripremati samostalno i pojedinačno.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

6. Nastavne materijale za uvođenje inovacija učitelji bi trebali pripremati samostalno, ali u suradnji i dogovoru sa školskim pedagogom.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

7. Rad na inovacijama treba se u školi ostvarivati unutar skupine motiviranih učitelja bez obzira na predmet koji predaju i uzrast učenika koji su im povjereni.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

8. Rad na inovacijama treba se u školi ostvarivati unutar skupine učitelja koji predaju iste ili srodne nastavne predmete.

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____

9. Napišite svoj prijedlog načina uvođenja inovacija u školski nastavni rad ili svoje mišljenje o uvođenju inovacija u nastavu.

9.POPIS TABLICA

Tablica 1. Uvođenje inovacija uz vođenje ravnatelja

Tablica 2. Ciljane hospitacije učitelja u razredima svojih kolega

Tablica 3. Učiteljsko predstavljanje inovacija na razini županijskih vijeća

Tablica 4. Uvođenje inovacija u timovima učitelja

Tablica 5. Samostalno učiteljsko uvođenje inovacija

Tablica 6. Uvođenje inovacija u dogovoru sa stručno – pedagoškom službom škole

Tablica 7. Uvođenje inovacija unutar skupine motiviranih učitelja

Tablica 8. Uvođenje inovacija učitelja koji predaju srodne predmete

Tablica 9. Mišljenja učitelja o inovacijama

Tablica 10. Mišljenja studenata o inovacijama

Tablica 11. Mišljenja učitelja i studenata i inovacijama

10. ŽIVOTOPIS

OSOBNI PODACI

IME I PREZIME	Ana Puće
ADRESA	Braće Ivanda 12, Zaton 22215
MOBITEL	098 171 3017
E-MAIL	puce.ana@gmail.com
DATUM I MJESTO ROĐENJA	18.listopada 1992., Šibenik
DRŽAVLJANSTVO	hrvatsko

OBRAZOVANJE

1999. – 2007. OŠ. Faust Vrančić, Šibenik

2007 – 2011. Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik – opća gimnazija

2011. Sveučilište u Zadru – Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

RADNO ISKUSTVO

Promocije – Tele 2, Zadar

Trgovac – H&M, Šibenik

Konobar – Caffè bar Đir, Zaton

OSOBNNE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE - dobro razvijene komunikacijske vještine, timskog sam duha i prilagodljiva novim situacijama i novim ljudima.

STRANI JEZICI – engleski jezik, talijanski jezik

TEHNIČKE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE - Windows operativni sustavi, Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint), korištenje Interneta i e – maila

VOZAČKA DOZVOLA – B kategorija